

Aan: de leden van de gemeenteraad van Gouda

Contactpersoon

Telefoon

Datum

M. ter Hoeve

06-15872064

17 juni 2025

Onderwerp

Aanbieding rapport onderzoek naar Indicatoren begroting

Geachte leden van de gemeenteraad van Gouda,

In juni 2024 heeft de Groene Hart Rekenkamer u geïnformeerd over de start van het rekenkameronderzoek naar indicatoren in de begroting in uw gemeente. In het tweede half jaar van 2024 heeft onderzoeksbureau BMC dit onderzoek namens de Groene Hart Rekenkamer uitgevoerd.

Hierbij bieden wij de gemeenteraad graag onze conclusies en aanbevelingen aan. In deze oplegnotitie beginnen wij met de achtergrond van het onderzoek en de onderzoeksvragen. Vervolgens delen wij onze conclusies en aanbevelingen. Tot slot schetsen we het vervolgproces om tot een afronding van dit onderzoek te komen.

Voor de volledige analyse, aanleiding, doelstelling en onderzoeksverantwoording verwijzen wij u graag naar het bijgevoegd rapport

Doelstelling van het onderzoek

Met dit onderzoek wil de GHR een beeld krijgen of de indicatoren uit de begroting van de gemeente Gouda inzicht bieden in de realisatie van de doelen die de gemeente wil behalen en in de activiteiten die de gemeente daarvoor uitvoert. Daarnaast maakt dit onderzoek inzichtelijk welke sturingsmogelijkheden deze indicatoren bieden voor de gemeenteraden.

Onderzoeksvragen

De hoofdvraag van dit onderzoek is als volgt:

Bieden de indicatoren uit de begroting een bruikbaar inzicht in de doelen en activiteiten van de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Waddinxveen en Zuidplas?

De Groene Hart Rekenkamer heeft bij deze hoofdvraag een aantal deelvragen geformuleerd. Deze vragen treft u aan op pagina 4 en 5 van het bijgevoegde rapport.

De aanpak van onderzoek kunt op vinden in hoofdstuk 2 van het bijgevoegde rapport.

Technische reactie (ambtelijk wederhoor) en bestuurlijk wederhoor

De conceptrapportage is op 24 januari 2025 aangeboden aan de ambtelijke organisatie voor een

technische reactie. Dit betekent dat de ambtelijke organisatie de mogelijkheid heeft gekregen om de conceptbevindingen te controleren op feitelijke onjuistheden.

Op 24 april 2025 hebben we het college in de gelegenheid gesteld om een bestuurlijke reactie te geven op het conceptrapport inclusief de conclusies en aanbevelingen. Deze reactie treft u aan in de bijlage. Wij danken het college voor deze reactie. Wij zijn blij te lezen dat het college aan de slag wil gaan met de aanbevelingen. We beseffen ons dat er in maart verkiezingen zijn en het lastig kan zijn voor de verkiezingen alle aanbevelingen uit te voeren. We adviseren wanneer het niet lukt opvolging te geven voor de verkiezingen, deze aanbevelingen te betrekken bij de formatie van een nieuw college en/of coalitieakkoord.

Conclusies van het onderzoek

Op basis van het onderzoek dat BMC uitvoerde trekt de Groene Hart Rekenkamer een aantal conclusies. In zijn algemeenheid concluderen we dat de gemeente Gouda sinds de programmabegroting 2024-2027 een goede set indicatoren gebruikt. Wel concluderen we dat de indicatoren nog beter gebruikt kunnen worden en ook de raad soms zoekende is naar de juiste omgang met indicatoren. We hebben dit in een aantal deelconclusies verder uitgewerkt.

- 1. De indicatoren geven slechts tot op zekere hoogte inzicht in de mate waarop doelen worden gerealiseerd door de gemeente Gouda*

De doelen zoals geformuleerd in de begroting van de gemeente Gouda zijn divers van aard en abstractieniveau. De indicatoren geven tot op zekere hoogte inzicht in de mate waarin de doelen worden gerealiseerd en de inspanningen die daarvoor worden verricht, maar in de praktijk worden de indicatoren nog onvoldoende gebruikt om hierop te sturen. Ook bij het opstellen van beleid blijken de doelen en indicatoren uit de planning- en controldocumenten niet leidend voor ambtelijke organisatie en college.

- 2. De relatie tussen de indicatoren en de maatschappelijke opgaven en doelstellingen van de gemeente Gouda is niet altijd consistent.*

We constateren dat streefwaarden bij de indicatoren ontbreken en dat de indicatoren slechts ten dele informatie geven over de mate waarin de doelstellingen binnen het beschikbare budget worden gerealiseerd en de activiteiten die daarvoor worden ondernomen.

De gemeente wil de huidige set aan indicatoren doorontwikkelen, maar hierover zijn geen concrete afspraken gemaakt. Ook de duiding die wordt gegeven bij de (ontwikkelingen in) indicatoren is een aandachtspunt.

- 3. Bij de Kadernota 2024 is een nieuwe set aan eigen indicatoren gepresenteerd die in samenspraak met de gemeenteraad is opgesteld.*

Vanaf de Programmabegroting 2024-2027 worden naast de wettelijk verplichte indicatoren ook deze eigen indicatoren in de begroting opgenomen. De Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de VN (SDG's) en bijhorende indicatorenlijst van de VNG zijn als overkoepelende kapstok gebruikt. Een ruime meerderheid van de raadsleden heeft de indruk dat de kwaliteit van de indicatoren de afgelopen jaren is verbeterd. Wel zien zij nog verbeterpunten waar het gaat om de onderbouwing en volledigheid van de indicatoren in de begroting, het inzicht in trends en de samenhang van indicatoren en doelen.

- 4. De raad is zoekende naar de juiste omgang met indicatoren*

De informatie die op basis van de indicatoren wordt opgeleverd lijkt juist en betrouwbaar, maar de raad is zoekende in waar welk gesprek zou moeten plaatsvinden over de met de indicatoren verkregen sturingsinformatie. Ook is (het inzicht in) de samenhang in de informatievoorziening aan de raad via onder meer de planning- en controlcyclus, de midterm review en andere (beleids- en project) rapportages een aandachtspunt. De bruikbaarheid van indicatoren is beperkt, zo ervaart ook de raad. De sturingsinformatie lijkt juist, maar voorziet niet volledig in de behoefte van de raad.

Beantwoording onderzoeksvragen

De bovenstaande conclusies zijn getrokken op basis van uitvoerig onderzoek door BMC. Voor de beantwoording van alle onderzoeksvragen, verwijzen wij u naar hoofdstuk 3 en 4 van het bijgevoegde rapport.

Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen en conclusies doet de Groene Hart Rekenkamer de volgende aanbevelingen. We hebben daarbij onderscheid gemaakt tussen aanbevelingen die zich richten op het college en aanbevelingen die zich richten op de raad.

Aan het college:

- 1. De relatie tussen maatschappelijke opgave, daarbij behorende doelstelling(en) en bij die doelstellingen passende indicatoren moet worden verduidelijkt. De bij de doelstellingen behorende indicatoren moeten van (jaar)streefwaarden worden voorzien.*

In de planning- en controldocumenten moeten ontwikkelingen aan de hand van indicatoren worden geduid; wat zijn de oorzaken en mogelijke gevolgen van trends en ontwikkelingen, welke invloed hebben de inspanningen van de gemeenten hierop (gehad), wat betekent dit voor de toekomstige inspanningen van college en ambtelijke organisatie? Om het gesprek binnen de raad en tussen raad en college te faciliteren moeten de indicatoren worden voorzien van concrete streefwaarden.

- 2. Bij het opstellen van nieuw beleid moet expliciet de verbinding worden gemaakt tussen doelen en indicatoren die zijn opgenomen in de planning- en controldocumenten.*

Aan het college en raad:

- 3. Versterk de mogelijk tot sturing op doelen door middel van indicatoren in de planning en controlcyclus.*

Dit kan door de vertaalslag te maken van ambities en doelen uit het bestuursakkoord naar doelen gericht op maatschappelijke effecten naar concretere doelstellingen en vervolgens naar indicatoren. Dit proces moet een samenspel zijn van raad, college en ambtelijke organisatie om zo de wensen en behoeften van de raad scherp(er) te krijgen, maar om ook het gesprek met elkaar te hebben over de praktische haalbaarheid en consequenties van de te maken keuzes ten aanzien van de invulling van de set aan indicatoren. Een meer actieve rol van de raad hierbij zou gewenst zijn. Maak hierbij ook afspraken over de structuur en samenhang in de informatievoorziening aan de raad; in welke documenten wordt welke informatie opgenomen en op welke momenten vindt welk gesprek plaats tussen raad en college?

Vervolg

De Groene Hart Rekenkamer is van mening dat met het opleveren van de rapportage en deze oplegnotitie het vervolg nu aan de politiek is. De Groene Hart Rekenkamer adviseert de gemeenteraden

om het rapport inclusief de aanbevelingen te agenderen in de raad(scommissie) en de conclusies en aanbevelingen door middel van een raadsbesluit te bekrachtigen. We beseffen uiteraard dat het niet aan de Groene Hart Rekenkamer, maar aan de gemeenteraad zelf is om al dan niet over te gaan tot agendering van het onderzoeksrapport en het nemen van besluiten. Ons advies is daarbij om de aanbevelingen op te nemen in een raadsbesluit. Desgewenst zijn wij van harte bereid om met de griffie te kijken naar een goede formulering in het raadsvoorstel, indien de raad dat van ons vraagt.

Toelichting op de rapportage

Graag geven wij een toelichting aan de gemeenteraad of commissie. De onderzoekers zullen daarbij aanwezig zijn en al uw vragen zo goed mogelijk beantwoorden. Voor een geschikt moment treden wij in overleg met de griffie.

Wij hopen u op deze manier voldoende te hebben geïnformeerd en u met het bijgevoegde rapport en de vergelijking tussen de vier gemeenten, te helpen in uw beeldvorming over dit belangrijke onderwerp. Als u nog vragen of opmerkingen heeft dan vernemen wij die uiteraard graag.

Wij zijn graag bij de bespreking van het onderzoek in uw raad(commissie) aanwezig. Wij ontvangen daarvoor graag een uitnodiging.

Met vriendelijke groet,
Groene Hart Rekenkamer,

drs. B. Steur, voorzitter
M. Ter Hoeve MSc, lid
Drs. J.H. van Oort, lid

Bijlagen:

Rapport Indicatoren
Bestuurlijke reactie
Vergelijking vier gemeenten
Voorbeeld raadsbesluit

Voorbeeld raadsbesluit

De gemeenteraad van Gouda in vergadering bijeen,

Gelezen het Groene Hart Rekenkamerrapport 'Indicatoren begroting'

Besluit

De conclusies van de Groene Hartrekenkamer te onderschrijven:

1. De indicatoren geven slecht tot zekere hoogte inzicht in de mate waarop doelen worden gerealiseerd door de gemeente Gouda
2. De relatie tussen de indicatoren en de maatschappelijke opgaven en doelstellingen van de gemeente Gouda is niet altijd consistent.
3. Bij de Kadernota 2024 is een nieuwe set aan eigen indicatoren gepresenteerd die in samenspraak met de gemeenteraad is opgesteld.
4. De raad is zoekende naar de juiste omgang met indicatoren.

En verzoekt het College de aanbevelingen uit te voeren:

5. De relatie tussen de indicatoren en de maatschappelijke opgaven en doelstellingen van de gemeente Gouda moet worden verduidelijkt en voorzien van streefwaarden.
6. Bij het opstellen van nieuw beleid moet expliciet de verbinding worden gemaakt met de doelen en indicatoren die zijn opgenomen in de planning- en controldocumenten.
7. Verstrek, in samenspraak met de gemeenteraad, de mogelijkheid tot sturing op basis van doelen en indicatoren in de planning- en controlcyclus